

ATCO

NGUYỄN HỮU QUYỀN

THƠ

A T C O

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC VINH

Lời nói đầu

1. Những tập thơ đã xuất bản

Về miền hoa Lộc vừng (2020), Nơi con sông đổ về biển (2021), Nụ cười sót lại sau mưa (2022), Khởi Thủy (2024) - các tập thơ này đều do Nhà xuất bản Nghệ An cấp giấy phép. Đến tập thơ *Át cơ* (2025), Nhà xuất bản Đại học Vinh ấn hành. Có thể nói đây là quá trình sáng tạo liên tục không ngừng, không nghỉ trong âm thầm, lặng lẽ, đối thoại và tự đối thoại của tôi, một nhà giáo đã nghỉ hưu lấy thơ ca làm điểm tựa, làm bạn tâm tình, làm mục đích cứu rỗi.

2. Vài đặc điểm của năm tập thơ đã xuất bản

2.1. Thơ Việt đương đại, theo tôi đang tiếp tục đi trên con đường quen thuộc của quan niệm truyền thống: Văn học phản ánh hiện thực - một quan niệm coi trọng “cái phản ánh”, coi trọng chức năng phục vụ. Theo đó, sự dễ hiểu, dễ đọc, ít biểu tượng được xem là tiêu chí hàng đầu. Nhận thức đó thịnh hành trong thời gian không ngắn, về sau có bị phai nhạt do quá trình hội nhập, nhưng quán tính vẫn còn cho đến hôm nay. Có thể nói rất khách quan,

dù văn học, trong đó có thơ, vấp phải một số hạn chế do quan niệm nói trên, nhưng vẫn tạo được những thành quả không nhỏ, khắc hoạ được diện mạo riêng cho một giai đoạn văn học với nhiều tên tuổi lớn. Ở phía khác, thơ Việt đương đại đã và đang có sự đổi mới. Nó nảy mầm trong truyền thống, vượt thoát truyền thống, tạo thành dòng chảy, hòa vào văn học dân tộc và văn học thế giới với một quan niệm khác, một thi pháp khác.

2.2. Về năm tập thơ đã xuất bản

Điểm nhìn trong năm tập thơ

Tác phẩm văn học, trong đó có thơ, sau khi đến với bạn đọc, sẽ chịu sự chi phối của quy luật tiếp nhận. Nghĩa là thu hoạch của từng độc giả trong quá trình đọc văn bản sẽ không giống nhau và có thể khác với ý định của tác giả. Tuy vậy, việc xác định điểm nhìn của Nhà thơ trong quá trình sáng tạo là điều cần lưu ý. Nó sẽ hỗ trợ người đọc trong quá trình đọc hiểu văn bản. Với tôi, quá trình sáng tác có sự tham gia của ý thức, vô thức và những ẩn ức. Bản thân thường sử dụng trường liên tưởng vừa gần, vừa xa vừa đứt quãng, vừa chấp nối, bất ngờ... Các thi ảnh có sự hoà trộn giữa thực và ảo, giàu tính tượng trưng, siêu thực, hay bỏ ngỏ các ý nghĩ. Giọng thơ biến hoá. Bởi thế khi đọc thơ tôi, độc giả cần xem đó như một trong những điểm nhìn.

Nếu không xác định được đặc điểm này, độc giả sẽ rất khó khăn khi khám phá các bài thơ. Xin lấy bài thơ *Lạch phồn sinh* trong tập thơ *Át cơ* làm ví dụ:

*“Đang chạy tông ngồng trên vỉa hè
Bỗng bò đực dừng lại
Chú nhìn người đàn bà bán hàng mặc váy mỏng trắng
Lúc đó ve kêu*

*Bên kia đường chỗ cây tre cụt ngọn có con chim gì sà xuống mà
không được
Nó vãi vào chiều chất lênh lang*

*Chị bán hàng nói với tôi
Anh ơi
Bò đực đi tìm con cái”*

Điểm nhìn của cái tôi trữ tình - tác giả trong bài thơ này khá tổng quan với nhiều mảnh cuộc sống tưởng như không liên quan với nhau: Con bò đực chạy trên vỉa hè - Người đàn bà mặc váy trắng - Ve kêu - Bên kia đường - Cây tre cụt ngọn - Con chim - Chị bán hàng... Nếu xét kỹ thì các mảnh ghép đó được gắn kết bởi quan hệ bên trong với bản chất chung: Khát khao bản năng giống loài.

Về hệ thống các ký hiệu trong năm tập thơ

Đồng thời với xác định đích đến, nhà thơ cần tìm kiếm các kí hiệu để mã hoá các ý.

Trở lại bài thơ *Lạch Phồn Sinh*, tác giả đã dùng các mã ký hiệu (Tôi tạm gọi khái niệm “ký hiệu” theo cách của mình) ở nhiều cấp độ, nhiều tầng via:

- Hình ảnh: con bò đực, con chim gì, người đàn bà mặc váy trắng.

- Các động từ, tính từ: “Vãi”, “đi tìm”, “lênh lang”...

- Những khoảng trắng, theo đó là sự đứt gãy trong văn bản, những liên tưởng bất ngờ (“Chú nhìn người đàn bà bán hàng mặc váy mỏng trắng/ lúc đó ve kêu”)

- Những ẩn dụ - tượng trưng (*Lạch phồn sinh*) và nhiều biện pháp nghệ thuật khác như giọng điệu, nhịp điệu, nhạc điệu, các phép tu từ; phong cách nghệ thuật tác giả; đặc điểm trào lưu, trường phái...

Tất cả - từ điểm nhìn trên, thông qua các hệ thống ký hiệu, nhà thơ chuyển tải thông điệp thẩm mỹ, không phải theo cách trực tiếp, trực nghĩa như truyền thống mà là gián tiếp dùng kí hiệu tạo nên những khúc xạ, theo đó ý và nghĩa của văn bản thơ trở nên đa nghĩa, đa thanh khi được người đọc tiếp nhận. Như bài thơ trên chẳng hạn thì thông điệp nội dung của nó có thể là: - Khát khao đực - cái (nghĩa đen), theo đó, nghĩa rộng hơn là bản năng sinh tồn. Sâu và rộng hơn nữa là phồn sinh - bản thể... (Mang ý nghĩa mỹ học, triết học). Những ý nghĩa này có thể vượt khỏi văn bản, nằm ngoài thơ, trở nên vô thanh. Giới hạn

của sự tiếp nhận thông điệp nội dung thẩm mỹ của bài thơ đến đâu sẽ được quyết định bởi vốn sống, vốn văn hoá, vốn hiểu biết về lí luận văn học, trong đó có lí luận về thơ, về các trào lưu, các trường phái thơ... của từng độc giả. Trên đây chỉ mới nói đến những “công cụ” thông thường khi đọc thơ. Còn bao nhiêu những “công cụ” rộng, sâu khác mà người viết bài này không dám và không đủ vốn liếng đề cập đến.

Trở lại với năm tập thơ đã xuất bản của mình, người viết bài này khiêm tốn tự thấy có sự cách tân, đổi mới. Còn đổi mới, cách tân như thế nào sẽ nhờ thời gian và độc giả thẩm định.

2.3. Về tập thơ *Át cơ*

Tập thơ này là sự tiếp nối của bốn tập thơ trước. Nghĩa là nó tiếp tục định hình về phong cách nghệ thuật tác giả, về thi pháp. Cái đáng nói ở tập thơ là đề tài và cách xử lý đề tài. Mạch xuyên suốt ẩn sâu trong bốn tập thơ trước là vấn đề bản thể - tính nữ được biểu đạt bằng sự chấm phá, rải rác đó đây. Cốt lõi của bản thể tính nữ ở các tập thơ này là sự trong suốt, khôi nguyên, vắng vắng khởi thủy. Đó là nơi xuất phát và là nơi trở về của con người. Nó chứa đựng chiều sâu triết học, mỹ học. Tập thơ *Át cơ* tiếp tục đi theo hướng đó nhưng tập trung hơn, hệ thống hơn, khác biệt hơn bởi sự đi sâu khám phá, cách khám phá đề tài phồn sinh, một dạng thức khác của bản thể.

Phần sinh trong tập thơ *Át cơ* được diễn đạt bởi nhiều ký hiệu. Đó là những ẩn dụ - tượng trưng. Những ẩn dụ tượng trưng này có khi quen thuộc như hình ảnh giếng nước, dòng sông, bến bờ... cũng có khi nó là những hình ảnh mới như “dòng sông tôi” “vàng trăng máu”, “nguy nga vũ trụ”... Cũng có khi hình ảnh cũ nhưng cấp cho nó ý nghĩa mới nhờ cách sắp xếp các con chữ, cách tạo ngữ cảnh... Đó là các từ ngữ, các biện pháp tu từ... Tất cả tạo nên sự chuyển nghĩa đa thanh, tỏ mờ, chìm ẩn....

Ví dụ:

“Bữa đó Cửa Lò giống con át cơ

Nứt nẻ bờ cỏ

Át cơ có lúm đồng tiền

Má đỏ bao la

Gặp tôi đang tha đất”

(Cửa Lò)

Cửa Lò sẽ chỉ đơn thuần là một địa danh khi không có sự gia công nghệ thuật. Nhưng Cửa Lò trong đoạn thơ này bỗng trở thành một sinh thể sống động. Khi đứng cạnh các chữ “nứt nẻ bờ cỏ”, “lúm đồng tiền”, “má đỏ bao la”. Hoặc Cửa Lò được so sánh “Giống như con át cơ”. Bằng cách đó, nghĩa của từ Cửa Lò được mở rộng biên độ: Nó là con át cơ, là... cái gì đó giống sự sinh nở, là một sinh

thể, là bản thể, là vũ trụ hiện sinh, loa thể, tiềm ẩn sinh sôi. Đó là sự độc đáo, riêng biệt, của bài thơ, tập thơ và của tác giả trong khám phá đề tài, cũng như cách biểu đạt đề tài qua một ví dụ nhỏ.

Xin lấy bài thơ *Nguy nga vũ trụ* làm ví dụ tiếp theo:

"Hãy chảy đi con

Tạo hóa bảo

Tôi vội ngược

về ngày xưa

Còn bốn ngày nữa mới tới

Dừng lại bên đầm lầy

Trông lạch chảy

Lau lách đẩy nước vào suối

Rót đầy sông

Biển ướt nhoẹt

Tôi vét nước trong mình đổ vào lỗ thủng khởi thủy

Hóa thân với người

Chợt thấy nguy nga vũ trụ..."

Bài thơ nói đến đầm lầy, lạch chảy, lau lách... cùng với chúng là các từ như "đẩy nước", "ướt nhoẹt", "vét nước trong mình đổ vào lỗ thủng khởi thủy"... Cách chọn từ,

gieo từ, cách tạo khổ thơ, theo đó là ngữ cảnh kích hoạt trí tưởng tượng, liên tưởng của độc giả, giúp họ kết nối các ký hiệu, trong đó có ký hiệu cuối bài thơ “nguy nga vũ trụ”. Từ đây, nghĩa của các từ các hình ảnh “đầm lầy”, “lạch chầy”, “lau lách”, “ướt nhoẹt”, “vết nước đổ vào lỗ thủng” bỗng nhiên được mở rộng theo hướng ẩn dụ (ngầm ví). Nó là “thiên nhiên” (tương tự như Nguyễn Du dùng hình ảnh “một toà thiên nhiên”), là cái gì đó hồn nhiên, phần sinh, lơa thể. Nó thật sự “nguy nga”, nghĩa là rất kích thước, rất phần thực, sinh hạ. Đó là vũ trụ, một vũ trụ theo nghĩa đời sống, mỹ học, triết học. Là bản thể - tính nữ, nhưng tập thơ *Át cơ* nhấn mạnh, nhấn sâu nghĩa phần sinh - vĩnh cửu. *Át cơ* tiếp tục biểu đạt vấn đề này qua nhiều ký hiệu nghệ thuật tương tự như: “châu thổ”, “thiên đình”, v.v.. Có thể nói, với cách diễn ngôn như đã nói ở trên, tập thơ *Át cơ* qua mạch phần sinh đã đẩy vấn đề bản thể - tính nữ lên một tầm mới mang tính phổ quát, phản ánh một cách nhìn khác về đời sống, về thơ và vai trò của thơ ca.

Như đã nói ở trên, tôi là một nhà giáo yêu thơ và lấy thơ làm bạn. Sau khi về hưu tôi đã cho ra đời năm tập thơ. Dù biết là rất nhỏ nhoi nhưng đó là cách bản thân tiếp tục hiến dâng cho đời.

Xin trân trọng cảm ơn các độc giả gần xa

Tác giả **Nguyễn Hữu Quyền**

Nguy nga vũ trụ

Hãy chảy đi con
Tạo hoá bảo

Tôi vội ngược về ngày xưa
Còn bốn ngày nữa mới tới

Dừng lại bên đầm lầy
trông lạch chảy

Lau lách đẩy nước vào suối,
rót đầy sông
Biển ướt nhoẹt

Tôi vét nước trong mình đổ vào lỗ thủng khởi thủy
Hoá thân với người

Chợt thấy nguy nga vũ trụ

Bình minh

Cặp ngựa trời ôm nhau trên cây
làm rớt cái yêu đánh bộp
Lốp xe người ship hàng dần lên

Chị bảo
Bên kia trăng chưa rời khỏi nắng

Trẻ con đá bóng trên bãi
Hơi thở văng bên cây nhỏ nòi
Lúc đó bình minh đến

Giếng nước

Nghe ai gọi lúc đang ngủ
- Con ạ, ta chết trong trận đại hồng thủy
Xác hoá đá
Hồn tái sinh thành giếng nước
Mấy vạn năm sau ra hoa

Còn nhớ đường lên núi không?
Chỗ gần nhà con ấy

Bao đời người lên đó lấy nước
Quả ước mơ về bẻ ra gieo

Xa làng đã lâu tôi về
Trèo lên giếng nước vẫn đầy

Nghe nói những người vô sinh đến đây uống nước
đều sinh hạ hoàng tử

Lắc lư vệt câu chuyện xuyên tiền sử
Tôi như người từ miền du dương về
Mức nước giếng uống

Lạch phồn sinh

Đang chạy tồng ngồng trên vỉa hè
bỗng bò đực dừng lại

Chú nhìn người đàn bà bán hàng mặc váy mỏng trắng
Lúc đó ve kêu

Bên kia đường chỗ cây tre cụt ngọn có con chim gì
sà xuống tìm chỗ chơi mà không được
Nó vãi vào chiều chất lênh lang

Chị bán hàng nói với tôi
Anh ơi
Bò đực đi tìm con cái

Dòng sông tôi

Tôi cảm tình dòng sông
Ngày mưa dạt sóng lên cầu vòng
Trời nắng làm nước đứng trong vại

Tôi có một bãi bờ
Phù sa là những ngồng cải
Rải màu vàng trơ cuống ngu ngơ

Tháng tám lũ về băng qua
Bờ người trắng màu vũ trụ
Sông bẻ dòng

Cho tôi miên du...

Vàng trăng máu

Chim sập bẫy cầu cứu
Lơ lửng vàng trăng máu
Bầu trời rất sâu

Cây xoan đầu⁽¹⁾ kịp trở mùa xuân
trước khi gãy cánh

Hoa rơi làm đất đau
Thương nhớ bị vỡ

Tôi ngày xưa từng thấy trăng máu
Nó ở đâu đâu trên trời

Người ta đem nó mua bán
Làm cạn không trung

05/9/2013

1. Cây Xoan.

Sao rơi

Ngôi sao sa xuống trần gian
Bầu trời quên không cất cuống

Lật đất lên thấy sao nằm úp
Ánh sáng đầy luống cày
Thương cuống mình sao khóc

Bình minh thấy người lúp xúp chạy chợ
Họ đóng gì trong thúng giống lỗ thủng trên trời
Bởi sao rơi

Ngày xưa mẹ nói
Cứ mỗi lần tinh tú rơi là một lần có mạng người rời
cõi tạm
Thêm lỗ thủng trên trời

Rơi sao...

Mưa đá

Mưa đá báo điềm không lành?⁽¹⁾

Lách tách mưa chơi

Những viên đá rách ra

Cởi truồng chơi cùng thiên hạ

Đá chạm vào lạch

Vệt một góc

Làm khuyết trăng trời

Là điềm dữ của đời a?

Vậy mà mưa đá cứ đẹp chơi vơi

Loã lồ hạ giới

28/9/2023

1. Dân gian tin mưa đá là điềm không lành.

Mưa giông

Đất nói nhớ cơn giông
Tôi thì thích cầu vồng
Những lúc ngóng mưa thường gặp nó

Mắt của đất to không giống tổ tò vò
Những lúc đợi mưa đất hay ngẩn mặt
Lúc đó tôi cất văng mưa từ trời cho nước rớt xuống
ròn nó

Đất cười rung mênh mông
Mặt thôi không ngẩn nữa

Mưa. Những cơn mưa giông dội nước trên đồng
trắng ngà đi qua mùa hạ
Gặp đất tồng ngồng lông vịt
Chúng hôn nhau vệt mùa

Hôm đó mưa trưa...

Ánh sáng phồn sinh

Giơ tay lấy nắng mà không được
Ánh sáng làm ngộp nụ cười tháng mười

Hoàng hôn xuống, cây trinh nữ đi ngủ
Gói ánh sáng vào trong hoa
Ôm trọn mặt trời
Giữ nắng cho hừng đông la đà
thức dậy cuộc sống

Nhà tôi có cây ngải tương quân
Cứ mỗi lần trước khi mưa, nắng thường rất dội
Búp hoa nức từ cây, đội trời uống ánh sáng
Trở bông màu trắng
Rồi mưa

Nước mưa cửa trời, cửa nụ cười của tôi thành hai nửa
Bữa đó vắng người

Bên hồ thành người ta ăn phở
Chờ nắng lên

Họ mang ánh sáng về nhà tưới cho cây lười hồ
Gốc nhài bên kia sân hớn hở đơm hoa

09/10/2023

Ta sẽ đón người trong mưa rơi

Hạt lệ kể
Đợt mưa vừa rồi to
Lấn vào trong đó mà lệ vẫn tròn vo
Không vỡ

Lệ rớt trên sân
Người con gái từ đó bước ra khoả thân
Mang hình hài của nước
Rất cứng mà mềm

Hình như nàng bị ngã?
Trông giống ngã ba nước đầy

Hạt lệ kể tiếp
Nàng là con vua thủy tề trốn cha rong chơi gặp trời
bị ông ép làm tỳ thiếp

Không chịu nên nàng hoá kiếp thành hạt lệ tròn
vào mưa về trần gian chơi

Hôm đó bị ngã trên sân tình cờ có người biết nên lộ
thân phận

Nghe hạt lệ kể, tôi vỡ ra
Nó lẩn trong nước mà không tan ra. Lệ có thể tròn
vo. Giống ngã ba. Vỡ oà nhưng vẫn là lệ

Lệ ơi, bao giờ người từ suối, ra sông, về bể?
Ta sẽ đón người trong mưa rơi...

Hạnh ngộ

Bài thơ viết trên phù sa
Giống châu thổ

Thơ ngật cỏ
Nguyên sơ bình nguyên
Nhấp nhô bến

Người đến
Kín đáo, hiện đại, kiêu sa

Tôi chờ
Lắng niềm hạnh ngộ

22/10/2023

Lơ ngơ

Người vô gia cư ôm đêm ngủ dưới cột điện
Mặt trời lên
Xác châu chấu la liệt

Thiếu nữ ngồi trong ô tô
Kẹt xe
Bé đến lớp học

Nhìn vòi nước chảy lơ ngơ
Không biết làm gì
Tôi đành nói chuyện với cỏ

Lịch sử

Gặp người lính hải quân mang biển về tặng mẹ

Anh bảo

Lạc Long Quân cấp giấy phép

Ninh Bình là quê anh

Thuở xưa cung điện nguy nga

Có ánh sáng phật bà. Suối khe. Núi đá. Hoa lau...

Giữa cổ đô người lính đội biển trên đầu

Khía sâu vào lịch sử

Tiếng trống rằm tháng giêng

Bạn ấy chia sẻ:
“Em không có quê để về”

Ngày xưa tản cư, cặp vợ chồng từ xa đến đây làm ăn
sinh ra bạn ấy
Năm đó lụt to

Giờ bố mẹ bạn mất rồi
Chỉ còn mộ

Có chú chuồn ngô đậu bên bìa nghĩa trang
Tơ ngợ mắt nhìn đất
Chẳng biết có gì cát trong đó mà mỗi lần nghe tiếng
trống họ làng bên là bạn ấy khóc

Tôi bóc thời gian
thấy sông chảy nghiêng qua tờ lịch
Rạch đường về tháng giêng...

Biển thiên

Đi chợ

Tôi đậu xe trước mộ Đội Cung⁽¹⁾

Gần đó có bà bán bánh gói

Bên kia khi đào móng nhà người ta phát hiện thi

thể người phụ nữ tóc vàng

Ủ trong khói sương

Có lẽ bà ở bên bờ Đại tây dương

Đến đây làm ăn? Yêu nhau. Rồi chết?

Lịch sử đóng gói

Sáng nay người bán bánh ngồi đó

Bà thản nhiên mời tôi mua hàng

Mới sớm mai mà nắng chang chang...

01/12/2023

1. Đội Cung (Nguyễn Văn Cung) - Thủ lĩnh cuộc khởi nghĩa Đô Lương chống thực dân Pháp năm 1941.

Bí ẩn cuộc sống

Ngày xưa Vinh⁽¹⁾ lăm xe ngựa
Tết bác xà ích hay chở hoa đào

Đồn rằng
Thuở đó có cỗ xe tam mã lao xuống sông Cửa Tiền⁽²⁾
Cô gái và chiếc vòng bạc chết đuối

Bây giờ hể tạnh mưa, nắng lên là nghe âm thanh
đội lên từ sông

Họ bảo
Đó là tiếng lục lạc của ngựa

1. Thành phố Vinh - Thủ phủ tỉnh Nghệ An.

2. Dòng sông chảy qua thành phố Vinh.

Gần đó có nhà thờ thiên chúa giáo
Linh mục nói với tôi
Lần nào ra sông ông cũng thấy lấp loáng vòng bạc
rắc trên nước

Bác xà ích chở hoa đào năm xưa vừa được rước về
nước chúa hôm qua
Thành cổ đứng đó

Tết đến gần
Nhấp nhô...

Một bông cúc quỳ nở

Bữa đó
em đi
Vàng vặc cúc quỳ

Chiến tranh
trong lán học nơi sơ tán
Tôi gặp em
Từ phố về vẫn không tan thành thị

Em giống bông cúc quỳ vàng

Một ngày trở lại
nghe tắc kè bảo
Chị ấy về rồi

Chị về với kem Tam Đồng⁽¹⁾

Ở vườn hoa
Chỉ có một bông cúc quỳ nở

14/12/2013

1. Một địa chỉ kem nổi tiếng ở Thành phố Vinh.

Những điều trông thấy

Đi họp ban thơ
Qua chợ không thấy người bán bánh gói
Nghe nói bà ốm

Bác sửa giày vẫn ngồi đó
Ô không che hết mưa

Mưa thưa dứt
Nụ cười người hàng xóm

Bi bơm trong thơ tôi về
Bên đường khế rụng nhiều quá.

Bãi bờ

Trời lất lư rắc nước
Em bước qua

Nước bạc dâng lên quá bắp
Làm lộ thiên đình
Hồng hoang trắng nuốt

Cột tháng mười hai lại
Để cho bãi bờ
Em kịp phơi nắng ban mai

Sao bìm bịp cứ kêu hoài
Nhớ mùa đồng bãi...

19/12/2023

Giăng mắc

Ông ơi

Ai cài trong mắt ông cánh sen?

Người bảo vệ khách sạn hỏi

Cánh sen giống con thuyền

phật bà tạc vào hồn tôi

Đắm đuối cuộc người

Theo sông đến bể

Khao khát bến về

Mê tươi...

Đêm Noen thiếu nữ bước ra khỏi ánh đèn nhà thờ

Tạt qua bờ hồ

Nàng tìm chi trong xao xác?

Nghe nói ngày xưa bà nội cô đánh rơi cây thánh giá
xuống lòng hồ
Đến giờ hậu thế vẫn chưa tìm được

Bạn tôi nói
Cháu bạn ấy tuổi thiên để giáng sinh
Là con của trời
nên tháng nào cũng vào đền giải hạn

Đêm nay sao chi chút dọi ánh sáng xuống hạ giới

Lắc rắc chuyện đời
Giăng mắc...

Tên tôi là khởi thủy

Hôm sinh tôi trời mông
Đột nhiên sét đánh

Đất nứt lạch thành suối
Nước đầu chót nguồn chảy về

Đó là tôi
Mẹ đặt tên Khởi Thủy

Chả trách lớn lên tôi đăm đuối với sông
Khao khát cánh đồng ra bể
Đê mê bãi cồn

Ngẩn ngơ bờ
Tò te khát bến

Tôi là ngọn cỏ đến giờ vẫn hoang sơ
Như thuở sơ khai trở dạ...

Sự sống

Vượt qua khởi thủy
Tôi đến vô biên tìm một ngọn đèn

Chợt thấy chú gà trống đứng
bên này vũ trụ cất tiếng gáy

Ó ò o o...
Âm thanh rớt xuống trần gian
Trẻ con nhặt đi học

Trở về thấy chợ rất đông
Dọc đường người bán hoa Tết nhiều vô kể

Sáng nay bề động
Thuyền cập bến mê man
Bờ bị sóng đánh...

Trống vắng

Người đàn ông từ ô tô bước xuống
Gặp chú bò

Bên kia đường, phía cổng chợ không thấy người
đàn bà bán tò he
Chị ra Bắc lấy hàng
Trời chao chát nắng

Người đông mà rất vắng

Cuối chợ có một ngồng cải mọc lên
Trơ vơ trở hoa
Màu vàng loang trong gió

Chẳng biết từ đâu người đàn ông lại bước lên xe
Lạnh lùng bỏ quên hơi rượu

Ngày hai mươi tám tết

Ra phố mua hoa
gặp Mai An Tiêm⁽¹⁾

Ông từ đảo xa về
Gánh dưa đỏ vào chợ Vinh bán

Mới ban mai mà người ta chở đào đi chật đường
Trăng chưa kịp lặn

Hai mươi tám tết người bán xôi vẫn chưa nghỉ
Em hút hoa đào vào nụ cười của mình
Chờ mồng một tết

Băng rôn cũ vừa được ông trưởng thôn thay
Khẩu hiệu năm nay vẫn là câu
“ Chúc mừng năm mới”

07/02/2014

1. Nhân vật trong truyện dân gian “Sự tích quả dưa hấu”.

Khoảnh khắc giao thừa

Bếp lửa quăng ánh sáng vào đêm
Giao thừa bắc qua
Làm rớt bóng tối

Ông trưởng khối chúc mừng năm mới
Pháo hoa phóng lên cắm vào trời giắc mơ đỏ ối

Năm nay bà ấy không ra sân - nơi có bếp lửa đón
giao thừa
Lão ngồi trước cửa nhà mình đếm tuổi
Còn lâu mới tới ngày mới

Ẩn ức mù sương

Sau rằm tháng giêng
Không gian nằm trong sương
Buổi chiều nắng ngát ngưỡng

Tôi đến thấy em bán hàng
Mệnh mang thiếu phụ

Tắc kè thức dậy tiếng kêu
Báo hiệu buổi sáng

Mang máng một vầng câu liêm bên vĩa hè thuở ấy
đẩy tôi về xa xăm tháng giêng...

Tháng hai

Bim bíp kêu
Khi mặt trời nhú
Vũ trụ tưới xuống trần gian những tia nắng lói
đệt thành thỏi

Cơ man tháng hai

Bãi ở bên này cơ mà
Sao lại tìm bên kia?
Chỉ một mình sao lại ôm cả vĩa

Nhũ trời tháng hai?

Ngồi trong quán thấy bé mê mãi bắt ánh sáng
theo mẹ mang về kê lên học bài

Tháng hai đậu trên ngồng cải

Đám cháy

Đám cháy kí ức hay của cánh rừng?

Tôi mang chúng đi
Chưa hết cuộc người ngoài lại

Có gì trong ngọn lửa trên những cánh rừng ngày
xưa
đến giờ chưa tắt?
Chúng mở mắt nhìn tôi

Cháy ơi!
Sao gió cứ thổi?
Lửa tiếp tục bùng lên

Kí ức tôi

Đám cháy...

Mưa tháng ba

Mưa ập oà làm rơi tháng ba
Rồn trời trắng ngà rớt xuống những giọt nước

Mưa chảy thành lạch
lách qua đường ào về im lặng
Chợt thấy vành trăng nhô lên

Nơi tôi đứng, bên này có mưa rào
Còn bên kia nơi nao?
Cũng chẳng biết nữa

Trời cứ mưa
Vũ trụ tiếp tục sinh nở

Cầu vòng

Sao cầu vòng lại rơi?
Chớp giống bong bóng

Tung toé nhiều sắc trên mặt đất
Chúng sinh tưởng là hi vọng thật

Người đàn ông đi mót ngày
Nhặt được mảnh cầu vòng đem về cất
Năm sau mới gieo

Mảnh cầu vòng hoá thành quả mồng tơ
lây lắt vất qua mặt đất
Ông bảo
Đó là hi vọng

Lần nọ ngang qua
Nơi đó đã có nhiều mồng tơ mọc
Lá giống bầu trời

Cầu vòng lênh lảng...

Sắp đến tháng tư

Nắng từ trời về bẻ đôi buổi sáng
Trần gian lênh loang
Vũ trụ chénh choáng

Người đi câu giống kẻ lữ hành
từ trong ô tô bước xuống
Khoảng cách nơi đó đến hồ bằng một cơn mưa
Ông cửa tháng ngày theo cách chờ cá đớp
Chú chó nhà ngòi cạnh thỉnh thoảng liếm vào thời gian

Hi vọng đan vào phao duềnh lên trên mặt nước

Người đàn bà thả chim phóng sinh

Chẳng hiểu có gì trong đó
nhưng xong lời khẩn chị thả đàn chim bay đi
Chỉ có một con ở lại

Mới sáng mai mà hàng đã ế
Người bán cháo lươn đội mưa bê cho hàng xóm
mỗi người một bát
Em cất nỗi buồn bên lề đường xênh xang bắt mưa

Tại Thung Nham⁽¹⁾, ngồi trong hang mấy ngàn năm
nụ cười của bọt vẫn tươi
Không thay đổi

1. Danh lam, thắng cảnh thuộc Tỉnh Ninh Bình. Ở đó có Hang Bụt. Trong hang có khối nhũ đá giống bọt đang cười.

Đội nắng tôi về
nơi người đàn bà thả chim phóng sinh
Không thấy chị

Chỉ có lời khẩn như một vành trăng
lăn lóc trên đất...

06/4/2024

Ấn ức về màu đỏ

Bông gạo rớt xuống sân ga
đỏ la liệt

Từ nơi nao đến đây?
Hoa chỉ còn một cánh

Người đập xích lô cầm cuồng lên chơi
Ông bỗng chạm phải mình
Sao trong đó có nhiều sắc đỏ?
Chúng rớt nhiều quá

Tàu rời sân ga mang theo nháp nhô
Lênh láng kiếp người

Ồi đỏ...

Trước bình minh

Hôm nào cũng vậy
Cứ bốn giờ sáng là chích choè hót
Lót chót bình minh lên

Nhiều người đi ra biển
Họ nhìn điện đường cứ ngỡ đêm còn ngái ngủ
Tiếc một mùa thương nhớ vừa đi qua

Người ta vừa tắt, vừa đổi lại, trao qua
Chuyện hoa nở. Chuyện ông huyện. Chuyện cô
hàng xóm đi mấy đêm chưa về
Chuyện cú và tiên. Tàu vũ trụ Nasa vừa vượt qua
biên giới mây thiên hà...

Biển bình thản nghe
Chờ ve kêu
Mùa hè đã đến

Nhau hoa trong rốn bão mặt trời

Hôm qua bão mặt trời tấn công trái đất
Tôi nhặt được một tia dưới đáy biển

Cầm nó trên tay
Không có gì
Chỉ thấy rục rở bí ẩn

Bão mặt trời là chi?
Sao các tia bắn ra giống người đàn bà

Hôm đó chị ngồi trên bờ
Vén quần đến bẹn

Mọi chuyện đến giờ chưa quên
dù qua lâu rồi

Sao hôm đó giữa rốn bão mặt trời
Tôi nhìn thấy đoá nhau hoa⁽¹⁾?

12/5/2024

1. “Nhau” - có nơi gọi là “rau”, còn lại sau khi trẻ sinh ra (“nơi chôn rau, cắt rốn”).

Xao xác

Không hiểu vì lẽ gì lần này núi lửa phun nham
thạch lạnh?

Thiên đình rớt xuống
Tương đầy thiếu nữ hốt lên bỏ vào yếm
Ai ngờ chỗ nào cũng sém
Em khóc

Đứng bóc một lát lịch sử
Thấy quá nhiều dấu hỏi

Hồi nào là hồi này mà bên kia chú cào cào cứ thản
nhiên chơi với hoa đồ ván?

Ngày mai. Ngày mai. Can qua...
Em sẽ về mà

Anh nhé!...

Sáng sớm

Biển thức bình minh dậy
Tôi ngồi trên bờ

Người tản bộ giống giấc mơ
Chị đi bỏ lại tia mặt trời trên cát

Hoang sơ dạt vào tôi
Biển nói

21/5/2024

Biển yêu sông

Nơi biển yêu sông
Năm đó cái hạc lên ngông
Phù sa đắm đuối

Lau lách chảy về
bắc vô chung qua sóng
Khởi thủy giống con công
ngúng nguẩy đắm phiêu bông...

Tôi đi tìm chi?
Chỉ có biển đang yêu sông
Tồng ngông cái hạc...

Hạt nước mắt của người tiền sử

Thuở ấy lật vai cày lên cha thấy hạt nước
Sơ khai như mặt hồ
Không tan, nhấp nhô

Tôi hỏi nó là cái gì
Ông chỉ im lặng

Luống cày lấp đầy thời gian
Không còn ai nhớ hạt nước

Một ngày tôi về
Bước qua bến mê đứng bên bờ ruộng
Không thấy cha

Có hạt nước trong suốt vỡ ra
Đó là nước mắt

Không phải của cha tôi
Nghe nói đó là của người tiền sử

Nhà cùng yêu nhau

Cùng yêu nhau
Lúc đó mặt trời ở đâu?
Biển tiếc ngơ ngẩn

Sóng cứ làm việc
Mặc kệ ai
Phút đó cát im lặng

Rồi nàng đi qua
Như một đoá nhài bị nắng cướp

Chỗ nhà cùng yêu nhau thấy tiếng cọt kẹt
Tôi bị hớp hồn

Bốn ngày nữa thì em tới?

Khoảnh khắc trước hoàng hôn ở biển

Người đàn ông lội vào bờ
Lão xếp rồi mà te⁽¹⁾ cứ chạng ra
Hôm nay không có ngao, chỉ thấy ngư ngác

Một vì sao bắc qua
làm rớt nhiều mảng chập choạng

Trên bãi ba người đàn bà để ngư nga một bên đắp
cát vào bắp vả

Ngán chuyện thiên đình tôi về
thấy cát nằm ngả
Hoàng hôn chang Chang

09/6/2024

1. Dụng cụ bắt ngao của ngư dân.

Vạch vôi

Dưới đây li thấy mình ngồi bên này vạch vôi
Bên kia đầu tôi bị cạo trọc

Lạch nước nghẽn tắc
Ơ kia vạch vôi?...

Đêm nay cầu bắc qua giải Ngân Hà bị trôi
Sông chiếu xuống trần gian
Bên kia vạch vôi...

Tôi đi tìm lời thề
Năm đó nó được tạc trên đồi
Nghe nói giờ đã trôi về kẻ bể?...

Chợt tỉnh
Thấy em cầm li cách xa bên kia bàn
Nước cà phê chảy thành khe
Ứ tràn
Suýt nữa thì quá vạch...

Bồi lỡ

Gió hỏi tôi
sao không về hội lớp?

Nó giống tia cát

Hôm đó ngồi trong hội trường thấy cát bay
Gió trắng
Các học trò cũng trắng

Tròn vo bốn mươi năm gặp nhau
Kiếm lại tuổi thanh xuân
Cơ mà nắng to lắm

Hội lớp tan. Gió đi rồi
Cuộc chơi chỉ còn hơi tằm...

Cửa Lò

Bữa đó Cửa Lò giống con át cơ
Nứt nẻ bờ cỏ

Át cơ có lúm đồng tiền
Má đỏ bao la
gặp tôi đang tha đất

Nó hỏi đường về Cửa Lò
để kiểm tra sổ đỏ

Trên biển ai đó đang đọc thơ
Người đàn bà tắm bên cạnh bảo
chị vừa thấy Cửa Lò ngang qua
Có con át cơ

Thời đó Cửa Lò ngây thơ như tiền sử

Bây giờ vẫn nhớ

Tàu rời ga
Khoảng trống trong tâm khám tôi mọc lên nhánh
hoa gì không rõ
Đỏ như tiếng còi

Có nhiều vũng nước ở hai bên đường ray
Tiếng còi tàu nhiều thế vẫn không đầy
Chẳng gì lấp nổi kỉ niệm

Ngày xưa về quê tôi hay đi tàu đêm
Lem luốc trong những toa
người ta gọi là tàu chợ
Bó tuổi sinh viên vào trong đó
Mơ được ăn no

Giờ trở lại đó
Vẫn còn những vũng nước nhỏ hai bên đường ray
như ngày xưa
Không có hoa gì

Chợt thấy giấc mơ được ăn no của tôi chổng què
dưới đáy vũng nước...

Nơi nao

Chiếc vòng bạc nằm dưới đáy sông
Không biết ai là chủ nhân của nó

Đồng bãi? Đại dương? Hay là thượng ngàn xa ngái?
Dạt về đây
Nằm lại nơi này

Chiều nọ tôi đến đây
Tại khúc sông này - phía bên lở
Nghe tiếng thờ dài. Là ai?

-Ta là thần sông đây

Thần sông nói với tôi:
Đêm nào vòng bạc cũng phát ra cái gì đó
Là ánh sáng mà không phải ánh sáng
Cơ nhỡ như ban mai

Nước mềm mà buộc không chặt
nên vòng bạc hắt lên trời

Tôi về rồi. Sông tiếp tục chảy
Bãi sậy bên bồi không thôi đưa nôi
Gió ngắt ngút

Rồi lụi về

Quái lạ
Vòng bạc vẫn ở đó vây lấy phù sa phát ra nhắp
nhánh
Nơi nao?

Nước mội

Những lúc mưa nguồn ban mai
Chớp loé lên
Nhìn rõ rừng bị thủng

Nước từ đại dương về
đứng trên bờ khóc

Không còn đại ngàn

Có con khỉ từ đâu lạc về làng tôi
Người ta đuổi bắt
Chẳng khác gì trầy hội

Chị bảo
Chị vẫn còn nước mội⁽¹⁾

08/7/2024

1. Thứ nước từ đại ngàn, đồi núi với bạt ngàn cây cối... thấm vào đất tạo nên mạch nước, rỉ ra nuôi sự sống.

Mười ba bến nước

Gần tháng nay không thấy ông tắm trên biển
Hỏi biển - biển chẳng nói gì?

Cậu Toàn - bạn tắm của tôi cũng nói không thấy bà
Điều chi đã xảy ra?

Quen nhau khi tắm
Không kịp hỏi quê và xin số điện thoại
Chẳng biết ở gần hay xa?...

Sáng nay cầu vồng trở vào chỗ hôm qua không
mưa
Chẳng biết có còn lưa?...

Mười ba⁽¹⁾ bến nước?...

14/7/2024

1. Dân gian quan niệm con số 13 ám chỉ sự xui xẻo.

Thiếu phụ

Chị từ ô tô bước ra
Vọng vào tôi

Biển xe có số 29s
Vệt mắt một nửa
Nửa kia trời mưa...

Thì chị vừa đi qua đây thôi
Một côi váy trắng

Bữa ấy nắng rất to
Người đàn ông gọi chị là thiếu phụ...

Cầu vồng ở đảo vịnh hạ long

Từ chân đảo cầu vồng mọc lên
Một thoáng rồi tắt
Chỉ còn lại dư ba

Có một vị khách lang thang dẫm lên nắng
Ông tìm gì?

Người ta kể lại
Chú khỉ vừa chết hôm qua
Trên đường từ đỉnh đảo xuống chỗ đông người tìm thức ăn
Nó bị rấn cắn vào tai rồi chết

Vợ tôi ngồi cạnh boong tàu
Ngẩn ngơ tìm cầu vồng

Nghe nói nhiều người vẫn thấy
Vô vàn sắc màu

Cả thấy...

Gia đình và tôi

Nhiều lộn thời gian ngủ quên trong vĩa đá hình máng lợn
Vòm hang khô
Núm các nhũ đá có nước

- Ta ở đây trước cửa hang ngót triệu triệu năm đợi ông
sao giờ mới tới?

Nói xong nhũ đá cười hờ hờ hoang đung bảy mươi
mốt chiếc

Phía bên kia, từ cây bàng vuông chú chuồn ớt với sang:

- Thủy tổ của ông, trước khi trở thành thành hoàng làng
đã từng qua đây kết bạn với nhũ đá

Vừa dứt, chuồn vọt bay vào bao la

Bây giờ xung quanh là biển cả. Phía trên chỉ có bầu trời
Còn lại gia đình và tôi

Đành lòng vậ thôi

Đợi nghe tiếng ve sầu kêu
Nhưng mùa hè đã hết

Ấu trùng⁽¹⁾ ve rơi lệt xệt
trón vào đất hút nhựa rế cây chờ hạ về gieo tiếp
cuộc sống

“Bống bống bang bang”...

1. Ve sầu (giống đực) sau khi kêu, gọi bạn tình, chúng giao phối với nhau. Ấu trùng rơi xuống chui vào đất hút nhựa rế cây, đợi cơn mưa mùa hè sau trồi lên thân cây tiếp tục cuộc sống.

Không kịp thấy cô Tấm trong cuộc trẩy hội làng ta
Vậy mà tháng ba đã lấp ló

Chỉ còn chùm hoa xoan trở muộn sót lại
Nó ngửa cổ nhìn trời
Cô liêu xanh

Đành lòng vậy thôi
Ve nhé...

Ngày mai ai là người sống sót

Con tàu ì ạch về trên sân ga
Tiếng ồn của nó lạ hoắc

Người lái hoả xa nói với tôi
Đó là dấu vết của thế kỉ mười chín sót lại

Ông người Miền Bắc

Có một vị khách không chịu rời sân ga
Bà tìm chi mà hoa chua me cứ nở?
Màu đỏ bơ phờ

Bác xích lô ngồi trên xe lơ mơ li nước mía
Thấy tôi ông cười giống như người không có việc

Một chiếc ô tô điện chạy qua
Trong xe không có người lái

Ngày mai ai là người sống sót?

Có cái gì đó bị vệt

- Tôi là cá trong ao
Mưa rào nhảy lên bờ
Thế là bị bắt

- Còn tôi? là tôi
Suốt ngày lơ mơ
Đắm đuối với cái gì đó

Là bầu trời ư?
Nhìn chỗ nào cũng thủng

Thương con cá bị bán giữa chợ mà cứ da diết nhớ ao
Trong mắt lấp ló mưa rào

Bình minh bị vệt

Người cào ngao lội vào bờ
Ông nhật từng chú ngao bỏ
vào giỏ
thản nhiên bỏ lại buổi sáng cho biển
Rồi về...

Viết trong mê tỉnh

Lộc vừng ơi
Sao đêm qua hoa rơi nhiều thế?

Cánh hoa xoã ra
Nằm ngả trên đất

Thay ca chị quét rác mang về
Nghe lộc vừng thờ

- Ở đây lâu rồi
ngọt một nghìn năm hoa ta trôi ra biển

Biết bao biển thiên
Sao giờ người mới đến?

Tôi chợt tỉnh ra
Nhìn lên
Không thấy cây lộc vừng đâu nữa...

Mục lục

- Lời nói đầu	5
- Ngụy nga vũ trụ.....	13
- Bình minh.....	14
- Giếng nước.....	15
- Lạch phồn sinh.....	16
- Dòng sông tôi	17
- Vàng trắng máu.....	18
- Sao rơi	19
- Mưa đá.....	20
- Mưa giông	21
- Ánh sáng phồn sinh	22
- Ta sẽ đón người trong mưa rơi.....	24
- Hạnh ngộ.....	26
- Lơ ngơ.....	27
- Lịch sử.....	28
- Tiếng trông rằm tháng giêng	29

- Biển thiên	30
- Bí ẩn cuộc sống.....	31
- Một bông cúc quỳ nở.....	33
- Những điều trông thấy	34
- Bãi bờ.....	35
- Giăng mắc	36
- Tên tôi là khởi thủy.....	38
- Sự sống.....	39
- Trống vắng	40
- Ngày hai mươi tám tết	41
- Khoảnh khắc giao thừa	42
- Ẩn ức mù sương.....	43
- Tháng hai.....	44
- Đám cháy.....	45
- Mưa tháng ba.....	46
- Cầu vồng	47
- Sắp đến tháng tư.....	48
- Người đàn bà thả chim phóng sinh.....	49
- Ẩn ức về màu đỏ	51
- Trước bình minh.....	52
- Nhau hoa trong rốn bão mặt trời	53

- Xao xác	54
- Sáng sớm	55
- Biển yêu sông	56
- Hạt nước mắt của người tiền sử	57
- Nhà còng yêu nhau	58
- Khoảnh khắc trước hoàng hôn ở biển.....	59
- Vạch vôi.....	60
- Bồi lở	61
- Cửa Lò.....	62
- Bây giờ vẫn nhớ.....	63
- Nơi nao	65
- Nước mọi.....	67
- Mười ba bến nước	68
- Thiếu phụ.....	69
- Cầu vồng ở đảo Vịnh Hạ Long.....	70
- Gia đình và tôi	71
- Đành lòng vậy thôi.....	72
- Ngày mai ai là người sống sót.....	74
- Có cái gì đó bị vệt.....	75
- Viết trong mê tỉnh.....	76

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC VINH
182 Lê Duẩn - TP. Vinh - Nghệ An
ĐT: 0238.3551 345 (Máy lẻ: 312) - Fax: 0238.3855 269
Email: nxbdhv@vinhuni.edu.vn

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc kiêm Tổng Biên tập
PGS.TS. NGUYỄN HỒNG QUẢNG

Biên tập:

CAO THỊ ANH TÚ

Bìa, trình bày:

Họa sĩ HOÀNG VĂN HOAN

Sửa bản in:

TÁC GIẢ

ISBN: 978-604-923-885-7

In 200 cuốn, khổ 14,5 x 20,5cm
Tại Công ty TNHH in Hoà Nhơn, số 6/6 Lê Khôi, TP. Vinh, Nghệ An
Xác nhận đăng ký xuất bản số: 961-2025/CXBIPH/6-05/ĐHV
Quyết định xuất bản số: 43-2025/QĐXB-NXB ngày 5/5/2025
In xong và nộp lưu chiểu Quý II năm 2025.